

A protestantizmus szerepe a fehérorosz nemzeti tudat kialakulásában

*Nasevič, Űryj: Rol ħat ħtantyżmu ű ħam ħrxann ħ ħ ħ ħaj samasvħdomasci belarusħ ű u drugoj palove XVI – paħatku XVII st. = Ćarkasava, Dzħħana (rħd.).
Hryscħħnstva ħ belaruskaħ kul'tura. Mħnsk, Belarusħ ħ Knħgzbŧr, 2001
(= Belarusħka – Albaruthenica 18). 187–189. p.*

A 2000-ben Minszkben megrendezett 3. nemzetkŧzi alborutenisztikai kongresszusnak a keresztħnyseg ħs a fehérorosz kultúra kapcsolatħt tárgyalŧ elŧadásait tartalmazŧ kŧtetben látott napvilħgot az alħbbi tanulmány, amely a XVI. század második felében ħs a XVII. század elején vizsgálja protestantizmus szerepét a fehérorosz nemzeti tudat kialakulásában.

A reformáció Eurŧpa-szerte a nemzeti nyelvŧ Biblia-fordítások révén a nemzeti nyelvŧ mŧvelŧdés fellendŧlését ħs a nemzeti tudat erŧsŧdését hozta magával. A fehéroroszonkħnál mindez azonban másként történt. A reformáció itt nemcsak hogy nem erŧsítette a fehérorosz nemzeti tudatot, hanem ħppen ellenkezŧleg, elŧsegítette a fehérorosz lakosság egyes rétegeinek ellengyeledését. A lengyel nyelv nem csak az űj eszmék hirdetésének az eszkŧze volt, hanem megerŧsŧdŧtt a társadalmi presztízse is. Nagyban hozzájárult ehhez az űj vallási irányzat könyvkiadási tevékenysége. A protestáns nyomdákbŧl nemcsak vallásos, hanem világi irodalom is nagy mennyiségben került ki, mégpedig nagyrészt lengyel nyelven. Symon Budny ħs Vasil' Ćjapinski fehérorosz nyelvŧ katekizmus, illetve evangħliumfordítása csak csepp volt a lengyel nyelvŧ kiadványok tengerében.

A protestánsok által alapított iskolák is a lengyel nyelvet terjesztették. A szluckyi kálvinista iskolában a görŧg ħs a latin mellett a lengyel nyelvet tanították. Hasonló volt a helyzet az antitrinitárius iskolákban is.

Nagy veszteséget jelentett a fehérorosz nemzeti tudat szempontjából az is, hogy a reformáció hívŧül szegŧdŧtt egykor ortodox fehérorosz nemesek ħs mágnások az ellenreformáció során többnyire katolizáltak, márpedig a katolikus egyház hagyományosan a lengyel nyelv ħs a lengyel nemzeti tudat hordozója volt a Litván Nagyfejedelemség fehérorosz vidékein.

A Litván Nagyfejedelemségben a mágnásoknak volt módjuk elsŧsorban külföldŧn tanulni, ŧk támogatták elsŧsorban a reformáció terjesztését. Megfelelŧen képzett prédikátorokat azonban megintcsak Lengyelországbŧl tudtak ehhez hozatni, akik lelkipásztori, oktató ħs könyvkiadó tevékenységükben a lengyel nyelvet használták, amelyet akkor a fehérorosz nemesség ħs polgárság ismert már annyira, hogy a fehéroroszra való áttérés ne legyen nélkülŧzhetetlen.

Végeredményben a protestantizmus nem volt pozitív hatással a fehérorosz etnikai ŧntudat alakulására elsŧsorban azért, mert az űj vallási irányzat terjesztése lengyel nyelven folyt. ħppen a protestantizmus terjedése indította el azt a folyamatot, amely a helyi fehérorosz elit totális ellengyeledéséhez vezetett.

Zoltán András

Az ortodox egyház helyzete Kelet- és Délkelet-Európában

Geier, Wolfgang: Zur gegenwertiger Lage orthodoxer Kirchen in Ost- und Südosteuropa. = Österreichische Osthefte, 2000. I. H. 5–21. p.

A 90-es években drámai változások mentek végbe Európában. A volt Szovjetunió területén függetlenné vált nemzetállamokban: Fehéroroszországban, Ukrajnában, Moldovában, az Orosz Föderációban – valamint Romániában, Bulgáriában, Jugoszláviában, Makedóniában átalakult a politikai élet szervezete, de a vallási közösségek, egyházak szervezete is.

1989-ben a Szovjetunióban megtartott népszavazás feladataként tűzte ki az etnikai és vallási hovatartozás felmérését, a statisztikai adatfelvétel és a becslés eszközeivel. A vallási közösségek, egyházak által kiadott statisztikák, publikációk nem szolgáltattak hiteles, elégséges adatokat. Nem is lehettek hitelesek a felmérések, hiszen a megkérdezettek a megtorlás, politikai üldözés miatti félelmükben nem a valóságnak megfelelően válaszoltak a kérdésekre, sok adatot elhallgattak. Így az egyházak belső helyzetéről, a hitélet-ről nem készült megbízható leírás.

Általános problémák és konfliktusok

1. A keleti blokk összeomlása világnézeti-ideológiai változásokkal járt. Tartósan, folyamatosan átalakult a szociális helyzet és a kulturális élet. A több mint hét évtized alatt kialakult társadalom szerkezetének ellentmondásait, különböző etnikai, kulturális és szociális sajátosságait nehezen oldja az azóta eltelt idő. Fokozottan érvényes ez az ortodox egyházakra: ezek mindig is nemzeti egyházak voltak, azok most is, sorsuk az államétól elválaszthatatlan. Érvényes ez a kommunista párt uralmának évtizedeire is.
2. A keleti ortodox egyházak lelki életre koncentráltak, a papi személyek túlnyomó többsége községekben, kolostorokban elvonultan élt, kezdettől fogva csak lelkileg szemlélve a világi tevékenységet. A kommunista pártok uralma alatt magatartásukat a túlélés reménye motiválta. Kapcsolattartásuk Isztambullal (Konstantinápolyal), a görög-ortodox patriarchátussal nehézkes volt. Az elszigeteltségen az Európán kívüli ortodox egyházak sem tudtak segíteni. Sok szemrehányás érte az ortodox egyházakat, hogy behódolnak a kommunista párt- és állami vezetésnek.
3. Kelet- és Délkelet-Európában az emberek új morális élettartalmat keresnek a vallásban, újra felfedezve annak értékeit. A régi állami és pártvezetők képmutató módon viselkednek: régen figyelték, besúgták a vallásos embereket, külső, formális kapcsolatban voltak az egyházzal, papi személyeket is beszerveztek besúgónak, most – formálisan vallásosak, vagy valóságosan is visszatértek vallásukhoz, egyházukhoz. Megfigyelők ezt a jelenséget „új vallásosság”-nak, „új pogányság”-nak is nevezik.
4. A kommunista, posztkommunista hatalom tehát felhasználta az egyházakat, a papokat saját céljaira, az emberek megfigyelésére, besúgására. E papok kiváltságok, jó pénz fejében biztosították a külsőségeket, a dekorációt, a demokrácia látszatát, megkönnyítették a kommunisták számára a hatalom gyakorlását, az állam vezetését. A kommunista állam pedig segített az ortodoxiának a „nem hagyományos” egyházak (katolikusok, protestánsok) és az ezekkel kapcsolatban álló etnikai csoportok elleni harcban.

5. Az európai zsidóságnak a német nemzetiszocializmus és a kollaboráns rezsimek általi megsemmisítése a bűnösség kérdése körüli vitákhoz vezetett. A keleti blokk összeomlása után ezek során latens és virulens anti-judaizmus alakult ki az Orosz Föderációban.

Az egykori Szovjetunióban, a Keleti-tengertől a Fekete-tengerig az utódállamokban 25–30 millió orosz él kisebbségként. Az orosz hivatalos álláspont szerint őket az utódállamok kormányai diszkriminálják és elnyomják. A kisebbségvédelmet biztosítani kell, ebben az ortodox egyháznak is szerepe lehet. Lengyelországban a 90-es évektől „repolonizáció”, „rekatolizáció” zajlik, s ezt az ottani ukrán kisebbség sérelmezi; Kelet-Szlovákia, Észak-Magyarország (?), Észak-Románia ukránjai is kifogásolják eme országok szemléletét, a kormányok kisebbségi politikáját.

Az Orosz Föderációban, Bulgáriában, Makedóniában, Bosznia-Hercegovinában a muszlim népesség etnikai kisebbségben vagy többségben él. Együttélésük a nem muszlim népességgel sohasem volt felhőtlen. 1984–1985-ben Bulgária a török, pomák vagy más származású állampolgárait törvény által „bulgarizálta”. A régi rendszer összeomlásával felgyorsult az oszmán, muszlim érdekek érvényesülése. Albániában etnikai, vallási probléma olyan értelemben nem létezik, hogy a népesség nagy része nem tartozik semmiféle vallási közösséghez. Enver Hodzsa 1961-ben Albániát a „világ első ateista államává” nyilvánította. A kommunista rendszer összeomlása után „albán-muszlim” többségi lakosság alakult ki.

Az ortodox egyház Oroszország ázsiai részein nemigen tudott a lakosságra – az iszlám hatása miatt – befolyást gyakorolni.

6. A 8–9. század, az egyházszakadás óta harc folyt Róma és Bizánc között a „szláv lekekért”. Oroszország, Moszkva szerint egyedül és kizárólag az orosz ortodox egyház terjesztheti, hirdetheti az igét. Az ortodox egyház nem válhatott a kijevi nagyhercegek egyházává, akiknek uralma alatt Rusz kereszténnyé vált. Azóta állandó sul a küzdelem az ortodox és a keresztény egyházak között.

A bolgár ortodox egyház belső szervezeti problémákkal küzd: 1992 óta harc, rivalizálás folyik a főpapok között a hataloméért.

Ukrajnában az ortodox egyház közös történelmet írt Oroszországgal. Rusz kereszténnyé válása óta (988) ukrán nemzeti mozgalmak indulnak, az ukránok Oroszországtól függetlenedni kívánnak, önálló ukrán nemzetállamot akarnak.

Romániában etnikai-nyelvi, kulturális-politikai különbségek, ellentétek osztrják meg a lakosságot. Ellentét van az egyházak között is.

Szerbiában pedig az ortodox vallás államvallásnak tekinthető.

Tarján Miklós

A szlovák múzeumok ezredfordulós kiállítása

Kučera, Matúš: Slovensko a Slováci – ich cesta dejinami. = Slovenské pohľady, 2001. 7–8. no. 128–147. p.

A szlovák múzeumok közössége a *Történelem útján* címen nagyszabású kiállítást rendezett az ezredforduló alkalmából. A kiállítás rendezői a szlovák ember mindennapi életének bemutatására koncentrálnak. Referált szerzőnk az ott látottakat olyaténképpen kommentálja, hogy tulajdonképpen szlovák szempontú hungarus történetet („uhorské dejiny”) – mondhatjuk stiláris értékeit tekintve – mesél el. A közös és egységes fonatú

történelemből csupán a felvilágosodás táján válik ki és válik mind meghatározóbbá a szlovák nemzetté válás témája.

Néhány kiemelésre méltó mozzanat a szerző mondanivalójából: „... felettébb nehéz eldönteni a kérdést, hogy valójában mikor is népesítettük be Szlovákiánkat. Fokozatos és rétegződő folyamat volt ez. Ha az ún. 2–3. évszázadra datált eperjesi kultúra már az őseinké lett volna, akkor azóta vagyunk itt. Ha azonban ez mindössze dunamenti avagy prágai típusú kultúra, ... akkor az 5. század óta. Jól tájékozódott bizánci krónikások és irodalmárok 512 körül már mindenképpen itt találnak minket.” „Az országot senki nem ajándékozta nekünk mint „galamblelkű népnek”. Akárcsak az új Európa többi kortárs építői, annak rendje-módja szerint megharcoltunk érte.”

A szerző, miután elmesélte a Nagy-Morávia-történet szlovák verzióját, a magyarok honfoglalásával és a hungarus állam kezdeteivel foglalkozik: „Szlovákia és a szlovákság teljes mértékben vállalja a hungarus állam örökségét. Ott állt létrejötténél, sőt: Nyitra városa lett ennek az államnak második legfontosabb központja. Itt székelték a trón várományosai.”

„Mi a hungarus állam történetéhez és kultúrájához tartozunk, bár mindezt továbbra is kevésbé vesszük tudomásul, és bár egyesek, köztük a szlovák oldalon állók is, gyakran kiűzték bennünket ebből az örökségből, s ezáltal meg is fosztottak jelentős részétől.”

A 12–13. századi fejlődésben a mindinkább számottevő „polgárság is multietnikus és multikulturális közösségként differenciálódik.”

Szerzőnk tulajdonképpen Csák Máté „földjét” sem fogadja el a régebbi szlovák történetírás által oly szívesen hangoztatott politikai egységnek, a szlovákság és Szlovákia emancipálódását ígérő lehetőségeknek.

Noha a nyelvi kérdés esetenként (pl. Zsolnán a 14. sz. végén és a huszitizmus hatására) felmerül, igazában csak a „török világ” (benne a mai Szlovákia területe nagy szerepet játszott) elmúltával, a nemesi felkelések okozta politikai-gazdasági pangások leküzdése nyomán, gyakorlatilag Mária Terézia és II. József uralkodása alatt kezd az érdeklődés homlokterébe kerülni.

A Bernolák-féle irodalmi nyelvi kísérlet után a Štúr által szorgalmazott közép-szlovák nyelvjárásból alakul ki a szlovákok mindmáig érvényes irodalmi nyelve (1843. február 14.). Ezáltal nem csupán a Bernolák-féle kísérlet bukik meg, hanem Ján Kollár és Pavol Jozef Šafárik javaslata is, miszerint a szlovákoknak a cseh irodalmi nyelvet kell átvenniük. (Štúr tettét egyébként a cseh értelmiség egy része árulásnak tartotta, mondván „kellett nektek a kocsisok nyelve irodalmi nyelvként”, s ez aztán az 1848/49-es szlovák–cseh kapcsolatokban is érezte negatív hatását.)

Štúr különben háromfrontos harcot vív. Egyrészt védi, terjeszti az új irodalmi nyelvet, másrészt szembeszáll a magyarosítási törekvésekkel, harmadrészt mindezt összeköti a szlovákság szociális helyzete javításának igényével.

A magyar forradalom és szabadságharc utáni szlovák emancipálódási eredmények (három szlovák gimnázium létesítése, a Matica slovenská megalapítása, ami az evangélikus és a katolikus „szlovákok” között törekeny békét teremt) a kiegyezést követően sorra-rendre érvényüket veszítik, és a szlovák nemzet – mintegy – a „nemzethalál” felé közeledik. Ebből látszik kiútnak a csehekkel való szövetekezés. A vele kapcsolatos eufóriát „az új alkotmány elfogadása után követte az első kijózanodás. Benne majdnem ugyanazt találtuk, mint amit egyszer már módunk volt átélni. A szlovák nemzet megszűnt. Az alkotmány csak egyetlen nemzetet ismert, a csehszlovákokat. A politikai reprezentáció visszatért ahhoz, ami már benne volt a régi magyarosítási programban: egy nemzet, egy állam. Ez mélységes tévedés volt. A szlovákok ezen felül mindebben a jellemes T. G. Masaryk áru-

lását is átélték. Az ő apja szlovák volt, kopcsényi kocsis, akiről maga Masaryk mondta, hogy csehül egyetlen szót sem tanult meg... Ennek ellenére árulta el a szlovákokat és őszinte barátságunkat. Ezzel az új köztársaság alapjait aláaknázták. Az idő igazolta ezt a prognózist, a robbanás be is következett.”

A szerző úgy véli, hogy a lakosság, hisz már annyi mindent mondtak neki a történések, nem hisz a történelemben, hanem csak családi és saját tapasztalatait fogadja el igazságnak, ami azért korántsem biztos alapja egy nemzet azonosságtudatának. Ez a „póztalan” kiállítás, amely egyaránt mellőzi a „kuruc és labanc” történések más és más előjelű túlzásait kifejező rendezést, remélhetőleg tesz egy lépést a józan történelemszemlélet kialakítása felé.

Futala Tibor

Dicsértessék a Jézus Krisztus! Örülnek-e a vendégnek?

*Alojzie, Stantić: A Bunyevácok lakodalmi szokásai. + Raj Rozália – Nagy István:
A menyasszony és a vőlegény lakodalmi öltözetének változásai a vajdasági magyarság körében. =
Létünk, 31. évf. 2001. 1–2. sz. 128–132. p. + 133–139. p.*

Az esküvőhöz, mint minden társadalomban az egyik legfontosabb eseményhez, gazdag hagyományok fűződnek. Így van ez a bunyevácoknál is. Miután a tágas bácskai rónaságra érkeztek, földműveléssel foglalkoztak. A bunyevác földművesek előtt a 19. sz. második felében nyílt meg a gazdagodás lehetősége terményeik eladásával, miután Szabadka bekapcsolódott a Szeged – Gombos-járáttal az Európa-vasúthálózatba.

A szülők gondosan ügyeltek arra, hogy birtokaik növelését szem előtt tartva kötessenek a házasságok. Az idősebbek azt tartották, nem lehet a fiatalokra bízni a párválasztást, mert elvakítja őket a szerelem, s nem látnak meg olyan apróságokat, amelyek később megkeseríthetik a házaseletet. Nagy figyelemmel választottak feleséget a legénynek a szülők, főként, ha gazdag fiúról volt szó. Azon voltak, hogy vagyonuknak és tekintélyüknek megfelelő párt találjanak a gyerekek számára. De nem elégedtek meg ennyivel: fontos volt az is, hogy nemes lelkű legyen a kiszemelt leány, egészséges, erős, jó háziasszony és jó gazdasszony.

Ha a legény más környékről kívánt házasodni, s a szülők nem tudtak mindent a lányról, a közvetítőasszonyhoz fordultak, aki titokban megszerzett minden szükséges tudnivalót a leányról. Ha meg voltak elégedve a jövődöbeli menyükről és családjáról hallottakkal, elhatározták, hogy pálinkát küldenek neki.

A pálinkásasszonyok azok a fiatalasszonyok voltak, akik elvitték a lányos házhoz a selyemmel bevont és virággal ékesített dobozba csomagolt pálinkát (rozalija). Ezt a szokást sokáig megőrizték, egészen a második világháború utánig, főleg tanyán. Pálinkát városson is küldtek, de kevésbé ünnepélyesen és gyakran gyalog vitték.

Általában két fiatalasszony volt a pálinkásasszony, illetve ha a legénynek volt nővére, akkor mindig ő volt az egyik. A pálinkát ünnepelőbe öltözve feldíszített szekéren vagy hintón vitték, parádéskocsis kíséretében. Az egyik menyecske tartotta a díszes csomagolású pálinkát, a másik aranyfonállal hímzett selyemkendőt tartott, melyet szintén díszes dobozba csomagoltak. Néhol arany dukátokat is vittek ajándékba a leánynak. A kendő mellé alma is járt.

Noha a pálinkásasszonyok jöveleteit nem jelentették be, a széles rónaságon jól látszott merre tart a díszes menet. Az eladólány házánál a legfiatalabb családtag nyitotta a kaput, majd a ház asszonya a családtagokkal együtt a vendégek elé sietett. Vitt magával egy kis széklet is, hogy a kocsiról a pálinkásasszonyok könnyebben leszállhassanak. Ez külön megtiszteltetésnek számított. Dicsértessék a Jézus Krisztus! Örülnek-e a vendégeknek? Mindörökké, Ámen – hangzott a felelet. Ki ne örülne a jó vendégnek? Jöjjenek be! A házigazdák csak röviden köszöntötték a vendégeket az udvaron. Mindaz, amit mondani kellett, bent, a szobában hangzott el. Mindannyian tettették magukat, hogy nem tudják a váratlan látogatás okát, jóllehet általában már várták a látogatókat. Miután asztalhoz ültek, a pálinkásasszonyok (pakijare) elmondták jöveletük célját, többnyire kötött párbeszédés formában. Elmondták egymásnak, kinek mi je van, és ki mit fog örökölni, azután a pálinkásasszonyok szedelőzködtek és indultak. Mint váratlan vendégnek nem illet sokáig maradni, és a szülőknél is időt kellett hagyni, hogy elfogadják-e a pálinkát vagy visszaküldik. Ha úgy határoztak, hogy nem fogadják el, már másnap visszaküldték valakivel, a kendővel és a többi ajándékkal együtt. Ha viszont elfogadták, egy megbízható személlyel megüzenték a fiú szüleinek.

Néhány nap múlva vendégségbe érkezett a jövendőbeli após és anyós, ezenkívül még 2-3 ember a szűkebb rokonságból, hogy áldomást igyanak a sikeres leánykérésre. Ünnepléses külsőségek között érkeztek, csakúgy mint a pálinkásasszonyok. Először megtárgyalták, hogy az após csináltatja a menyasszonyi ruhát, majd a legapróbb részletekig megvitatták a ruha tartozékait, és megbeszélték, hogy a menyegző napjára milyen ajándékokat készít az anya és a lány, amivel az apósát, anyósát, továbbá a komát, kománét, valamint a násznagyokat és a sógorokat, sógornóket megajándékozzák. Amikor mindent megbeszélték, behozták a rizaliját, odatették az asztalra, aztán behívták az eladó lányt, aki köszöntötte a vendégeket. Az idősebbeknek kezét csókolt, a fiatalabbakat arcon csókolt. Ezután az após átadta neki mindazt, amit a pálinkásasszonyok hoztak. Italozás közben a nászok megbeszélték az eljegyzés időpontját.

Régen a fiatal pár az eljegyzésen találkozott először. A leány az apósa által ajándékozott ruhában várta a vendégeket. Az eljegyzésre a legény és a leány szűkebb rokonsága volt hivatalos. Amikor mindenki összejött a szobában, a legény leánytestvére virágot és gyöngyöt tűzött a menyasszony hajába, a menyasszony pedig mind a lány-, mind a férfi vendégeket virággal díszítette. Ezután rázendítettek a zenészek, és a vendégsereg kólóba kapaszkodott. Vacsora után érkezett a vőlegény a barátaival és újabb zenészekkel. Az eljegyzési vigalom éjfélig vagy hajnalig tartott. Eljegyzés után a pár bejelentette magát a plébánosnál és a községházán. Ezután vasárnaponként, mise előtt a legény lánytestvére ment el a menyasszonyért, hogy együtt induljanak a templomba. Így volt ez városon, tanyán.

Viszont nem mindig történt így, mert csak Nagyfényesen és Tavankuton volt templom, s azok, akik messze laktak, szekérrel mentek a vasárnapi misére négy-öt gyerekkel. Aki nem ért rá vasárnap templomba menni, az valamelyik út menti keresztnél végezte el az istentiszteletet.

A lakodalom szokásrendszerét, a népek házassági szokásait az etnográfia, a kulturális antropológia és a szociológia már a középkor óta vizsgálja. Raj Rozália és Nagy István tanulmánya a vajdasági magyar menyasszonyok és vőlegények lakodalmi öltözékének változásait követi nyomon. Vizsgálódásaik során a legrégebbi adatokat az 1800-as évek végéről, illetve az 1900-as évek elejéről sikerült felfedniük. Viseletkutatásuk összehasonlítható eredményei a kilenc vajdasági faluban (Doroszló, Gombos, Kupuszina, Torda, Magyaritabé, Brezdán, Debelyacsa, Bajmok, Bajsa) végzett kutatómunkájukon alapulnak.

Az idős adatközlők szinte valamennyien még ma is úgy tartják, hogy a lakodalom napján dől el a menyasszony sorsa. Hogy jóra fordul-e az élete vagy rosszra. Úgy tartják, hogy az esküvő napján a menyasszony a nap díszé, ezért a lakodalomban neki kell a legszébbnek lennie. Rokonsága mindent meg is tesz ennek érdekében. Ügyelnek a jó minőségű kelmére, de leginkább öltöztetéskor figyelnek minden apró részletre, ráncra és szalagra, hogy az kifogástalan legyen minden oldalról, így sugallva a menyasszony jövőendő életének alakulását, hogy szerencséiben, boldogságban, jólétben legyen bőven része.

A menyasszonyi viseletet meghatározta az időpont, az évszak, ugyanakkor kifejezte a család társadalmi rangját, a gazdagságot, a kultúra változását, az egyház közösségbeli szerepét. Maga az öltözet formája az 1900-as évek kezdetén szinte valamennyi magyar közösség viseletén sok hasonlóságot mutat. Jellemző az ujjas, szoknya-kötény együttes, a több fehér, ünnepi, ráncos, keményített alszoknya és a szoknyák boka fölötti hosszúsága. Az alszoknyák alját lyukhímzés díszítette, mely a kivetkőzéshez közeledve egyre szélesedett. Kupuszinán azonban csak simán visszazegték az alszoknyák alját.

A gazdagon ráncolt felszoknya kelméje és színe – Gombos, Kupuszina, Bezdán kivételével – nem volt jellemző. Az említett három helyen mindig fehér színű volt, és kötény is tartozott hozzá. Kupuszinán a kötény is mindig fehér volt, míg máshol sötét színű selyem vagy bársony (sötétkék, bordó, sötétzöld, barna) is lehetett.

Más falvakban a menyasszonyi öltözet sötétebb színű értékes kelme, általában bársony vagy selyem. Az 1940-es években, amikor a hagyományörző közösségeken kívül már mindenhol fehér ruhát öltött magára a menyasszony, a bajmoki parasztmenyasszonyok őrizték meg a fekete vagy sötétkék bársonyruha viseletét, de már kötény nélkül.

A felsőtestre mindenütt ujjas került. Ennek szabása és díszítése sok hasonlóságot mutatott abban az időben. A szoknyához hasonló rangos, de attól elütő színű kelméből készült. Gyakran fehér színű kelméből varrták. Doroszlón általában, később Gomboson, Kupuszinán esetenként a Mária-lányok fehérben, Mária-lány öltözetükben esküdtek.

Az 1930-as évektől kezd a paraszti viselet háttérbe szorulni, így a menyasszonyi öltözet is változik, polgáriasodik. Elsőként a blúzokon mutatkozik a polgári szabás és díszítés, majd az egész öltözet átalakul. A három hagyományörző községben az általánosan viselt ujjasfélék sajátos, koronkénti darabjainak szabása és díszítésmódja (mici, tüledáló, slamposblúz, testállblúz, angolblúz) nem változott meg a menyasszonyi öltözet esetében sem egészen 1960-ig, a kivetkőzésig. A blúzfélék között volt bizonyos rangkülönbség, mert slamposblúz vagy angolblúz sohasem készült menyasszonyi öltözéknek. Télen selyem vállkendőt viseltek, díszesen csomózott rojtokkal, később az 1950-es évektől fehér berliner vállkendőt vettek föl hidegben a parasztmenyasszonyok.

A menyasszony lábán minden esetben fehér harisnyát és pántos fekete bőrcipőt viselt, Kupuszina kivételével, ahol kék színű harisnyát hordtak.

Az 1930-as években Bajsán, Tordán, Ittabén a lakodalmas násznép között még igen sok ráncos szoknyás leány és asszony volt, de a menyasszonyok már polgári öltözetet, egyberuhát viseltek. Bezdánban ebben az időben még hagyományos paraszti öltözetet viselt a menyasszony, de a szoknya már rövidült (fél lábszárig ért), és kevesebb alszoknyával hordták. A cipője is lehetett fehér, ami már a mesterlányok viseletére volt jellemző.

Külön említést érdemelnek a menyasszonyi öltözékek kiegészítői és a hajviseletek. Amíg színes, értékes kelméből készült az öltözet, Doroszlón tarka selyemkendőt kötöttek a menyasszony vállára, Kupuszinán pedig a fekete ujjas alá kötötték a selyemkendőt, gyakran többet is úgy, hogy annak díszes selyemrojtos sarkai hátul egymás fölött kivirítsanak.

A hagyományörző falvakban hozzáértő középkorú asszonyok végezték a fésülést. A haját hátrafésülték, egy ágra fonták. Doroszlón a halánték táján a haját kipödörték, és a

fonatok kezdetéhez alul, a fonat vége táján pedig felül széles fehér szalagot kötöttek. Kupuszinán nemcsak a fonat kezdetéhez, hanem a hosszú hajra sűrűn, szinte minden fonáshoz apró, piros masnikat kötöttek. Tordán az egy ágra font haj végére széles szalagból bokrot kötöttek. Bajmokon sütővassal bodorították, és köröcskébe lerakták a fejen körül a haját.

Az így elkészített fejre került a gyöngyökből, levelekből, virágokból készített menyasszonyi koszorú. Hátral a tarkó fölé helyezték több faluban is az apró fehér művirágból készült szűzkoszorút. Doroszlón, Gomboson, Tordán, Bezdánon elmaradhatatlan volt a mellvirág. Ezeket a kellékeket a vőlegény bokrétaival együtt a századforduló táján, az esküvő után üveges faládkába helyezték, és a tiszta szobát díszítette egy életen át, hogy aztán az egykori menyasszony koporsójába helyezték. Doroszlón az a hiedelem járta, hogy a menyasszonyi koszorút tűzbe kell vetni, hogy többé senki se viselhesse, ne vegye el első viselőjének szerencsésjét, boldog legyen a házassága.

Ékszer is viseltek a menyasszonyok, egy vagy több gyöngysort, melynek színe is változott. A gyöngysor szalaggal kötődött hátul, amelyre egy vagy több piros, fehér, zöld vagy kék 5–6 cm széles szalagokat varrtak, és ez mint egy palást simul a ruháján körben, egészen a szoknya aljáig.

Miután éjfél körül lekerült a menyasszony fejről a koszorú, haját a legtöbb helyen kontyba tűzték, vagy a hajfonatát felcsavarták különböző segédeszközökre, és a fejére tették a főkötőt, fityulát. Idősebb nőrokon készítette el az új menyecske fejviseletét. „Főköttyűlta, fejire tette a kontyot, alája meg a sok gondot” – így mondták. Gomboson kendőt kötöttek a fityula tetejére, amit a násznép előtt az új asszony levetett, úgy táncolta a menyecsketáncát.

Az 1950-es évektől piros vagy pirosmintás kendővel kötötték hátra a menyecske fejét. A divatos frizurák miatt egyre gyakrabban fordul elő, hogy csak piros művirágot tűznek a menyecske hajába.

Szabadkán és környékén (Ada, Kanizsa, Horgos, Zenta) az utóbbi tíz évben az „operett-ruhába” (pipacsos mintával készült múmagyar) öltöztetett újmenyecske fejére pártát tesznek. A hagyományörző közösségekben, mint korábban, úgy ma is, a falura korábban jellemző öltözete van az újasszonynak.

Az 1930-as évektől Tordán, Bajsán, az 1940-es évektől Bezdánban, Ittabén, Bajmokon a menyecskeruha piros alapon fehér pettyes vagy apró mintás anyagból készült, puffos ujjú fehér blúzzal és köténnyel.

Noha a vőlegény éppoly ünnepeltje a napnak, mint a menyasszony, öltözkéire mégsem fordítanak akkora gondot. Az 1900-as évektől a fekete kalap, fehér ing, fekete zakó és nadrág együttest tartották a legünnepélyesebbnek a férfiak számára. A kalapra kerülhetett a menyasszonyéval azonos művirág koszorú, több fehér 5–6 cm széles szalaggal vagy anélkül. Zakójának felső zsebébe slingelt szélű zsebkendőt tettek, amit a menyasszony készített. Az ing gallérja többnyire kerekített, az ing eleje többsoros tűzéssel vagy gazdag hímzéssel díszített. Kupuszinán az ingujjra égszínkék szalagot kötöttek masnira, szemmelverés ellen. Doroszlón barna színű vőlegényi ruhát is találtak. Lábbeliként a vőlegények kemény, majd később puha szárú fekete csizmát viseltek, az 1960-as évektől azonban teljesen megszűnt a csizmaviselet.

Amikor a menyasszony áttöltözött, a vőlegény is viseletet váltott. Zakót nem minden esetben vett magára, nadrágja sűrű, zöld vagy barna is lehetett. Ingén ekkor lett láthatóvá a hímzés, mert gyakran csak pruszlikot viselt, erre tűzték a bokrétaját, Kupuszinán rúzsát. 1940-es évektől a bokrétáról eltűntek a hosszú szalagok, és kalapot sem volt kötelező ilyenkor viselni.

A korán polgárosodó falvakban az ünnepi viselet, így a menyasszonyi és vőlegényi öltözet is hamar városias lett. A mai lakodalmak viselete és szokásrendje tartalmaz ugyan ősi elemeket, de azok jó része tartalmukat és szerepüket veszítve, esetenként új értelmet nyerve részei az eseményeknek. Leegyszerűsödik, helyi, táji, népi sajátos jellegét veszti. Az események résztvevői a társadalmi szokásokban, öltözetben, dalban, zenében kerecsendő ősi elemek valódi tartalmát már nem ismerik.

Cholnoky Olga

Alkotók, akik nem ijednek meg a saját árnyékuktól (Dióhéjban a flamand kultúráról)

Holthof, Marc: Des créateurs qui n'ont pas froid aux yeux. = Le Monde diplomatique, 2001. 48. vol. 565. no.

Az elmúlt időszak egyik színházi sikere a flamand Arne Sierens által írt „Nem minden marokkói lop” című alkotás, amely társadalmi, faji problémákat feszeget belga, városi környezetben. Az előadást főként marokkói színészek játsszák, nagy sikerrel. A szerző – állítása szerint – maga is egy marokkói negyedben nőtt föl, ezért választotta a kényes témát. Sierens, Jan Lauwers a Needcompanyval, illetve Ivo Van Hove a Theatergroep d'Amsterdam élén képviselik a megújuló flamand színházat kamara léptékben.

Az elmúlt évtizedekben elsősorban a flamand táncszínház lett igazán sikeres (Anne-Theresa De Keersmaeker és iskolája Brüsszelben, vagy Wim Vandekeybus). Alig húsz éve egy brüsszeli rakparton, egy sátor alatt kezdte meg működését a Festival de théâtre international, kísérleti jelleggel, s ahol nemzetközi művészsereg nemzeti darabokat játszik, máig nagy sikerrel.

Ugyancsak húsz éve, hogy Frie Leysen irányítása alá került az Anvers-i konzervatórium, ő, valamint utódja, Jerry Aerts hozták létre a De Singel művészeti központot, ahol modern művészeti alkotásokat adnak elő, illetve mutatnak be.

Gand-ban, a Documenta 1991 igazgatója, Jan Hoet két éve nyitotta meg a kortárs művészet számára a Smak múzeumot. Saját provokatív hangulatú művein kívül Luc Tuymans, Raoul De Keyser, Panamarenko kompozíciói váltak ismertté. A flamand művészek sikere annak is köszönhető, hogy a műholdas TV-adások következtében ki tudtak lépni régi komplexusukból, a provincializmusból. A külföldi avantgarde is inspirálja őket.

A flamand zenészek világhírűek a régi zene előadásában. G. Leonhardt, N. Harnoncourt után elég, ha a Kuijken fivérek, vagy Jos Van Immerseel, Paul Van Nevel, Philippe Herreweghe nevét említjük.

Az irodalom vagy a filmművészet terén nem könnyű hasonló névsort felállítani flamand alkotókból. A flamand filmipart még mindig a gazdaság támogatja és nem a kulturális minisztérium. A flamand irodalom képviselői nemigen tudják felülmúlni a nagy öreg, Hugo Claus írásait. Továbbra is a jó esetben múltba tekintő romanticizmus, illetve nacionalizmus jellemzi őket.

Száz évvel ezelőtt a flamand progresszió egyik képviselője, August Vermeylen, történelmi jelentőségű mondatot fogalmazott meg: „Flamandok akarunk lenni, hogy európaiak lehessünk.” Egy évszázad kellett ahhoz, hogy a flamand művészek tökéletesen megvalósítsák ezt a gondolatot, hogy sok művészeti ágban értékes, nemzetközi elismerésben legyen részük.

A litvániai tatárok szláv nyelvű kéziratai

Miškiniene, Galina: Seniausii lietuviuos totorių rankraščiai. Vilnius, Vilniaus universiteto leidykla, 2001. 263 p.

A szláv és a török nyelvű népek kulturális egymásra hatásának érdekes példája a litvániai tatárok arab betűs, de fehérórosz vagy lengyel nyelvű írásbelisége. Ennek a sokoldalú (szlavisztikai, turkológiai, arabisztikai) felkészülést igénylő témának szentelte új könyvét Galina Miškiniene, a Vilnusi Egyetem szlavisztikai tanszékének munkatársa. Az alábbiakban a könyv bevezető fejezetének a litvániai tatárok eredetéről és kulturális beilleszkedéséről szóló részét ismertetjük.

Litvániai tatároknak az egykori Litván Nagyfejedelemség (tehát korántsem csak a mai Litvánia) területén a középkor óta élő keleti eredetű etnikumot nevezik. Nincs adat arra vonatkozóan, hogy mikor települtek be az első ilyen csoportok Litvániába, a lehetősége ennek a XIII. századtól kezdve fennállt. A legélénkebb kapcsolatokat az Aranyhordával és a Krími Kánsággal Vitovt (Witold, Vytautas) nagyfejedelem idején (1392–1430) tartotta fenn Litvánia. A források szerint a XIV. század végén már jelentős számban éltek itt litván szolgálatba lépett török nyelvű muzulmánok, akik itt földtulajdont kaptak, és ennek fejében más szolgáló nemesekhez hasonlóan katonai szolgálattal tartoztak a nagyfejedelemtnek. Betelepedésük az Aranyhorda válsága, az egyes kánságok belvillongásai következtében a XVI. század közepéig tömeges volt, a XVII–XVIII. században már csak egyedek érkezéséről tudunk. A XIV–XV. században zömmel kipsák, a XVI–XVII. században főleg oszmán-török nyelvű lakosság érkezett.

A XIV–XV. század óta a Litván Nagyfejedelemség területén élő tatárok nyelvi tekintetben két évszázad alatt asszimilálódtak a helyi lakossághoz, velük együtt éltek meg minden történelmi változást, integrálódtak kultúrájukba, de legfontosabb sajátos jegyként megőrizték vallásukat, az iszlámot. Ennek köszönhető, hogy különálló etnikai csoportként fennmaradtak.

A Litván Nagyfejedelemségbe betelepülő tatárok által használt különböző török nyelvek hamar feledésbe merültek. Egy litvániai tatár 1558-ból való híradása szerint társai közül sokan elhagyták anyanyelvüket, és helyette a lengyelt használták. A kézírataikban található bejegyzések is arról árulkodnak, hogy a XVI. század végén a tatárok többsége már nem beszélte eredeti, török anyanyelvét. A gyors asszimiláció okai között említik a keresztény nőekkel kötött vegyes házasságokat, a litvániai tatárok viszonylag csekély számát, az eredeti nyelvterületől való elszigetelődésüket, valamint azt, hogy nem alakult ki náluk olyan interdialektus, amelyen vallási szertartásaikat végezhetnék volna. A muzulmán vallás, amely a tatárokat összetartotta, a tatárok számára érthetetlen arab nyelvre épült, ezért nem segítette őket anyanyelvük megőrzésében.

Évszázadokig fehérórosz, lengyel és litván nyelvi környezetben élve elvesztették nyelvi különállásukat. A XIX. században már nem is tekintették magukat tatárnak. „Nem tatárok vagyunk, hanem muzulmán nemesek; csak a parasztok hívnak bennünket tatárnak” – idézi a nemzetiségi hovartartozásukat firtató kérdésre adott válaszukat egy 1906-ból származó tudósítás. Egy etnokonfeszionális csoportba való integrálódásukat elősegítette a közös vallás, a közös nyelv (az ófehérórosz, majd később a lengyel), továbbá a társadalmi helyzetükből adódó azonos jogok és kötelességek.

Az arab írással készült fehérórosz nyelvű szövegek megjelenése a XVI. század közepén (majd a lengyel nyelvűeké a XVII–XX. században) a litvániai tatárok nyelvi asszimilációjával áll összefüggésben. A nyelvi asszimiláció tette szükségessé, hogy lefordítsák fehéróroszra, majd később lengyelre a vallási irodalmukat: a Korán szúráit, az imáknak a

litvániai tatárok számára érthetetlen arab szövegét, a Mohamed prófétáról szóló legendákat. Az arab írással készült szláv nyelvű mohamedán istentiszteleti könyvek feltűnése időben egybeesett a reformáció korával, amikor a Litván Nagyfejedelemség többi népe körében is megnőtt az érdeklődés saját történelmük, kultúrájuk, vallásuk iránt. Nem véletlen, hogy ehhez az időszakhoz fűződik az első Korán-fordítás.

A fennmaradt arab írással készült szláv nyelvű tatár kéziratok tartalmuk szerint több műfajra oszlanak. A *kitabok* Mohamed próféta életéről és működéséről szóló legendákat, szertartások és rituálék leírását, erkölcsnemesítő történeteket (nemegyszer bibliai történeteket is), ritkán keleti kalandos elbeszéléseket tartalmaznak; a *hamailok*ban imádságok olvashatók, de álomfejtések és arra vonatkozó útmutatások is, hogyan kell egyes betegségeket imádsággal gyógyítani; a *tefszirek*ben az arab nyelvű Korán olvasható a sorok alatt futó fehérorosz vagy lengyel nyelvű fordítással és kommentárral.

Rendkívül érdekes információt tartalmaznak a kéziratok borítóira írt feljegyzések. Ide írták fel a tatárok magánéletük és a közösség fontos eseményeit, megörökítették a jelentős ütközeteket, amelyekben részt vettek, de találhatunk e bejegyzések között gyermekek számára írt rövid imákat, gazdasági tanácsokat, bőrkikészítési recepteket és sok más, a néprajzkutatók, a történészek és az orientalisták számára rendkívül értékes adatot.

A XVII. században a kéziratok nyelve még többnyire fehérorosz. A lengyel nyelvű szövegek sokszor korábbi fehérorosz szövegek fordítása útján keletkeztek. A XVIII–XIX. században már lengyel nyelvűnek nevezhető kéziratok is keletkeznek. E kéziratok igen becses forrásai a fehérorosz nyelvtörténetnek. Az arab írást használó tatár írástudókat nem befolyásolta a hagyományos cirill betűs helyesírás, így pontosabb képet adnak a korabeli fehérorosz kiejtésről, mint a cirill írású szövegek. Fontos szempont az is, hogy a XVIII. században és a XIX. század első felében szünetel a fehérorosz irodalmi nyelvi hagyomány (az ófehérorosz nyelvű irodalom a XVII. század végén elenyészik, a modern fehérorosz irodalmi nyelvi kísérletek csak a XIX. század második felében kezdődnek), arab írású emlékek pedig ebből a korból is vannak, tehát lényegében csak a tatárok kézíratai segítségével kaphatunk képet a fehérorosz nyelv ekkori állapotáról, így ez a nyelvemlékegyüttes a szó szoros értelmében hézagpótló a fehérorosz nyelvtörténet számára. A lengyel nyelvű kéziratok is rendkívül érdekesek nyelvészeti szempontból, mivel nem a korabeli lengyel irodalmi nyelven íródtak, hanem a helyi, fehérorosz környezetben beszélt lengyel nyelvváltozatot rögzítik, s így elsődrendű forrásaik a fehérorosz–lengyel nyelvi kapcsolatok kutatásának.

Zoltán András

India szegényeinek népünnepei

Rao, Vijayendra: Poverty and Public Celebrations in Rural India. = The Annals of The American Academy of Political and Social Science, 573. vol. 2001. 1. no. 85–104. p.

A szerző kutatási szakterülete a szegény országok egyéni háztartásainak társadalmi-gazdasági vizsgálata. Jelen tanulmányában az indiai társadalom egyik sajátosságát mutatja be, azt az ellentmondásos gyakorlatot, hogy a déli országrész szegény családjai az eszközök alkalmával éves jövedelmük akár hétszeresét is elköltik, összes kiadásuknak pedig mintegy 15%-át fordítják egyéb falusi ünnepekre. Teszik ezt – szegénységükön kívül – annak ellenére is, hogy a szükséges pénzhez csak kölcsönök révén tudnak hozzájutni, 100-300%-os uzsorakamattal. A tanulmány helyszíni empirikus megfigyelésekre építve

keresi e gazdaságilag irracionális és individualista viselkedés társadalmi és kulturális okait.

A jelenség megértésének kulcsa a nyilvános társadalmi események fontosságában rejlik, és ez különösen érvényes a szegény országok falusi közösségeire. Az ünnepek ugyanis olyan tradicionális rítusokat jelentenek, amelyek az emberek egyéni identitását és gondolkodásmódját is meghatározzák, és kiemelik az egyes eseményeket (esküvő, vallási ünnep, aratás) a szürke hétköznapiak közül. A hangsúly itt azon van, hogy mindez a közösség nyilvánossága előtt zajlik. Úgy is fogalmazhatunk, hogy az ünnepek lehetőséget adnak az egyéni „gazdagság” „fitogatására”, a többi ember figyelmének felhívására a család életének fontos eseményeire, egyszóval a társadalmi pozíció megerősítésére vagy javítására.

Mindennek sajátos „India-specifikus” okai vannak. Az első ezek között az a sajátos gondolkodásmód, amit „*Homo Hierarchicus*”-nak nevezhetünk. Ennek lényege, hogy az indiai emberek mint a kasztrendszer által meghatározott szigorú hierarchia tagjaira tekintenek önmagukra. E mellett azonban egy különös „*dividuális*” öntudattal is rendelkeznek, amelyet a többi emberhez fűződő kapcsolataik határozzák meg. Döntő jelentőségű számukra a többi ember róluk kialakult véleménye, ítélete. Különösen meghatározóak ebben a családtagok, valamint a vallási és falusi közösségek tagjai. Ez az ún. „közösségi individualizmus” a státusra, a rangra épül, amit pedig a családi és társadalmi ismertség teremt meg. Ezért olyan fontos a számukra, hogy minél több emberrel tudassák a családi eseményeket, és elkápráztassák az egész falusi közösséget az ünnepek alkalmával. Fontos különbség tehát a nyugat-európai és az egyéni fogyasztásra koncentráló „*Homo economicus*”-tól, hogy az indiai emberek nem saját igényeik és elvárásai szerint élnek, hanem a környezetük által diktált szabályok szerint. Életük tehát a közösség többi tagjával vívott folyamatos verseny a társadalmi vezető barátságáért és kegyeikért, illetve az egyre magasabb státusba való kerülésért. Azt mondhatjuk tehát, hogy az indiai emberek „kívülről vezéreltek”, mivel tetteiket, értékrendjüket, sőt még önmaguk megítélését is alapvetően társadalmi környezetük, mások véleménye és elvárásai határozzák meg. Az ezeknek való folyamatos megfelelés jutalma a tisztelet és ranglétrán való emelkedés. Ha viszont nem teljesítik környezetük elvárásait, akkor a társadalom „megbünteti” őket a tisztelet megvonásával, megvetésben és lenézésben való részesítéssel, illetve végső esetben kiközösítéssel.

A társadalmi rangot és státust tehát nem elegendő egyszer megszerezni, hanem azokat folyamatosan fenn kell tartani. Ez olyan nyilvános szerepléseket követel, amelyek demonstrálják a társadalmi elvárások teljesítését. A felemelkedéshez ezen kívül még szükség van egy jól fizető állás megszerzésére vagy egy gazdag családba való „beházasodásra”, valamint ezek közösség előtti demonstrálására, mivel csak ez utóbbi teremti meg a nagyobb társadalmi tiszteletet és elismerést.

Mindez azonban nem lehetséges megfelelő háttér nélkül. Ezt a kiterjedt családi, rokon- és informális kapcsolatokat (más néven a „*társadalmi tőke*”) biztosítják, amelyek szociális biztonságot adnak, és a mindennapi életben is fontos összeköttetéseket jelentenek. Minél nagyobb „respektje” van valakinek ebben a környezetben, szükség esetén annál több segítséget kaphat.

Az esküvők jelentik tehát a gazdagság és a társadalmi rang demonstrálásának egyik legfontosabb alkalmát. Leglényegesebb jegye a fényűzés („*mint a gazdagok*”-effektus), a minél több vendég meghívása és az ünnepelés minél hosszabb időtartama (egy-egy ilyen lakodalom akár több napon át is tarthat). Különösen érvényes ez egy szegény család lánya és egy gazdag családból származó fiú esküvőjére. Mivel a lakodalmat a „lányos házban” tartják, ezért a faluban mindenkivel tudatniuk „kell”, hogy anyagi helyzetükben

a házasság révén jelentős javulás következett be, és így igényt tartanak az ennek megfelelő magasabb társadalmi rangra és tiszteletre.

A házasságok Indiában szigorú szabályok szerint kötnek:

- házastársat csak kaszton belül lehet választani;
- a házasság patrilocális, vagyis a feleség a férj családjához költözik;
- válásra nincsen lehetőség;
- a lakodalmat a menyasszony szüleinek kell megrendezniük;
- a férfiek általában a lányok közeli ismerősei közül, de általában egy másik (szomszédos) faluból kerülnek ki (ezt nevezik „*falusi exogámiának*”);
- a hozomány nagysága a család éves jövedelmének átlagosan öt-hatszorosát teszi ki;
- a lányok kiházásítása minden család kötelessége, a „vénkisasszonyok” ugyanis jelentős társadalmi hátrányt jelentenek a családoknak.

A nagyszabású és fényűző esküvő tehát közlés a külvilág felé vagy a már megszerzett társadalmi rang és anyagi színvonal fenntartásáról, vagy pedig az azokban bekövetkezett jelentős javulásról. Erre a jelzésre annál is inkább szükség van, mert a saját falu lakossága nem ismerheti pontosan a másik faluból jött gazdag vőlegény anyagi helyzetét. Érdekes, hogy „falun belüli” esküvő esetén nem kerül sor ilyen „vagyonfitogtatásra”, mivel az egyes családok anyagi helyzetét itt mindenki ismeri.

A többi falusi ünnep jelentősen különbözik az esküvőtől. Egyrészt mert ezek gyakoriak és rendszeresek (2–3 havonta rendezik meg őket), másrészt pedig azért, mert ilyen alkalmakkor mindenki egyformán ünnepel, nem csak két család. Azonban ennek ellenére nem kollektivistá, hanem alapvetően individualista „közösségi akciók” ezek. A nők felveszik valamennyi ékszerüket, a falu főutcáját pedig feldíszítik. Azok a családok pedig, akik a legnagyobb összegekkel járultak hozzá az ünnep megrendezéséhez, mint az esemény díszvendégei vonulnak fel a falu gyermekeinek kíséretében. Ezenkívül hangosbeszélőn nyilvánosan kihirdetik, melyik család, pontosan mennyivel támogatta a falu ünnepét. Ezeken a népünnepélyeken a közösségek elvileg önmagukat, illetve saját kultúrájukat ünneplik, és ezáltal erősítik a kohéziót. A gyakorlat viszont sokkal individualistább: a legfontosabb szerepük abban áll, hogy lehetőséget adnak arra, hogy minden család megmutathassa önmagát és vagyonát az egész falu színe előtt. Így az ünnepek nem a közösségi altruizmus megnyilvánulásai, hanem a családok közötti rivalizálás színterei, egyfajta versenyként funkcionálnak, amelyben a falu főutcája jelenti az „arénát”, a „stadiont”, ahol a családok jóhírük fenntartása és javítása érdekében „megtüzdnek egymással”.

További lényeges és érdekes megfigyelés, hogy azok a családok, amelyekben több „eladó sorban lévő” lány van, többet áldoznak az ilyen ünnepek támogatására annak érdekében, hogy díszvendégként való felvonulásuk során minél több „fiús család” figyelmét felhívják magukra. Létezik egy sajátos anyagi vonzata (ha úgy tetszik „megtérülése”) is a meghozott nagy anyagi áldozatoknak: az ünneplés révén elnyert magasabb társadalmi rang jelentős árendeményeket, illetve esetleges hitellehetőséget biztosít a falu üzleteiben.

Az indiai emberek számára az ünnepekkel kapcsolatos „túlköltekezés” a társadalmi tökélygyarapítását szolgálja, ezáltal pedig ezek a kiadások az adott kulturális összefüggésben kifizetődő befektetésekké válnak. Mindez egy erősen individualista társadalomra utal, ahol az egyéni gazdagság a társadalmi kohézió ellen hat, mivel az emberek közötti vagyoni különbségek kihangsúlyozására használják fel.

A társadalmak összetartásának növeléséhez a közösségi érdeket az egyéni ambíciók elé helyező állami programokra van szükség (például társadalmi alapok létrehozására), amelyek segítségével az ünnepek újra a meglévő társadalmi kapcsolatok ápolását és újjaként létesítését szolgálhatják.